

Jesus og Kirkeåret

Samling 4, Økt 3

Kirkeåret: En Jesus-kalender

Når du tenker på et år – altså et helt år fra begynnelse til slutt – tenker du da på et kalenderår eller et skoleår? For deg som skoleelev dominerer naturlig nok skoleåret med sine faste undervisningsdager, og ferier som ingen andre har med mindre de jobber i skolen. Det vanlige kalenderåret dominerer selvfølgelig også med nyttårsfeiring, påske, syttende mai (for oss i Norge), kristihimmelfartshelga, pinsehelga, sankthans, advent og jul. Selv for de som ikke er kristne har disse markeringene noe å si, enten fordi det har blitt lagt en ferie (fridager) til disse høytidene, eller fordi det har blitt vanlig med en del kulturelle markeringer tilknyttet nettopp en del kristne dager, datoer og tider på året.

Som kristen – og spesielt som katolikker – har vi et helt annet år å forholde oss til. Dette året kalles rett og slett for **kirkeåret**. Kirkeåret begynner (for alle de fleste av kirkesamfunnene) med den første søndagen i advent. Dette kan kanskje virke noe absurd. Hvorfor begynne slik midt i skoleåret og rett før det vanlige kalenderåret avsluttes? Jo. Det er en hensikt med det. Kirkeåret er nemlig svært sentrert rundt Jesu liv. Det begynner med at vi forbereder oss til at han skal bli født. Så er det likevel ikke slik at vi må vente med å markere og feire Jesus død og oppstandelse rett før året er over, altså rett før et nytt kirkeår begynner. Dette feirer vi, som dere vet, til påske (i mars/april). Deretter feirer vi at Jesus drar opp til himmelen (Kristi himmelfartsdag), og så at disiplene mottar den hellige ånd (50 dager etter påske) i pinsen (mai/juni). Resten av kirkeåret har noen Jesus-feiringer spredt rundt litt her og der, men det er også satt av mange dager til å minnes helgenene, både de som levde samtidig med Jesus og de som har levd i århundrene og de snart to millenniene etter Jesu død og frem til vår tid.

Selv lenge etter at protestantismen kom til landet vårt var det vanlig å feire og markere mange av de katolske helgendagene, men de var ofte knyttet til spesielle praktiske markeringer på året, og hva folk f.eks. trengte å gjøre på gårdene sine. Ta gjerne en titt på disse merkedagene her: [primstav – Store norske leksikon \(snl.no\)](http://snl.no)

Det er fremdeles noen få av helgendagene som henger igjen uten at det nå har noen særlig kristen betydning for folk flest. Det er f.eks. vanlig å feire sankthans, eller Jonsok, her Norge, med store bål og samlinger av både venner og familie utover kvelden den 23.juni. Egentlig er dette feiringen av fødselen til Johannes døperen, fetteren til Jesus. Selve dagen er egentlig den 24.juni. Olsok er feiringen av St. Olav, han som brakte kristendommen til Norge. Det feirer vi en 29.juli. Det er fremdeles vanlig å feire Luciadagen den 13.desember med opptog (mest av barn) med lys, hvite klær og lys og lussekatter, men få har kjennskap til helgenen Sta. Lucia. Så er det mange Maria-fester, og noen av disse feires også av andre enn oss katolikker. Som nevnt tidligere feirer vi Maria budskapsdag den 25.mars (protestantene feirer også denne dagen), dagen da engelen Gabriel ga Maria budskapet om at hun skulle føde verdens frelser. Så feirer vi (katolikker) faktisk Maria i hele maimåned, og også i oktobermåned (dette kommer ikke alltid frem på slike kalendere som den nedenfor). Den 31.mai feirer vi at Maria besøker Elisabeth som er gravid med Johannes (fetteren til Jesus). Den 15.august feirer vi Marias opptakelse til himmelen, den 8.september hennes fødselsdag, og den 8.desember – 9 måneder før hennes fødselsdag – feirer vi at Maria ble til i sin mors Annas livmor. Kirken regner nemlig Maria for å være uten synd, og mener at hun var uten synd helt fra hun ble til ved sine foreldre. Feiringen (8.desember) skjer derfor 9 måneder før hennes fødselsdag.

Nå nevnte vi bare et par andre helgener utover Maria. På nettsiden nedenfor her kan dere se både faste feiringer og festdager i kirkeåret og en del av de som flytter litt på seg (som fasten, påske, pinse, osv.): [Kirkeårets festdager – Den katolske kirke](#). På denne neste nettsiden finner dere en oversikt over helgenfeiringer: [Kirkeårets helgendager – Den katolske kirke](#).

Nå er det ikke slik at vi skal feire alle helgener like mye. Noen helgener har stor betydning for hele Den katolske kirke – slik som Maria – og feires stort over hele den katolske verden. Disse felleshelgenene **skal** feires. Det er ofte høytidsfeiring slik som på søndager, og derfor messeplikt, som betyr at vi skal gå i kirken (til messe) på disse høytidsdagene. Andre helgener kan være veldig viktige noen steder og i noen land, slik som St. Olav her i Norge. Det er nok veldig få i andre land som feirer akkurat han. Hos oss katolikker i Norge er Olsok en høytidsfeiring med full messe (akkurat som søndagsmessen). Det er stort sett en helgen å feire til alle dager i kalenderåret. De som ikke har så stor betydning for kirken som helhet eller for et bestemt land, blir ofte bare minnet i en bønn i en hverdagsmesse på sin minnedag.

Nedenfor her kan dere se et eksempel på hvordan de viktigste høytidene og kristne feiringene blir fordelt utover et år.

(Egen illustrasjon her og ikke denne. Denne er lånt fra nettet (tysk), og kommer til å ligge som en av lenkene i tillegg til Kateketisk Senters egen illustrasjon/eget årshjul.)

Andre kilder/nettsteder med andre type årshjul og oversikter (ikke nødvendigvis norske):

- [Artikler om kirkeåret — Den katolske kirke](#)
- [Happy Saints Liturgical Calendar 2021-2022 Year C Poster | Zazzle](#)
- [\(914\) Pinterest og Pflaum Publishing Group :: Teacher-Catechist Resources :: Laminated - The Year of Our Lord 2023 \(Bilingual\)](#)
- [Liturgiske farger — Den katolske kirke](#) og [What do liturgical colors mean? - Arlington Catholic Herald](#)
- [The Liturgical Year, A Simple Guide | Catholic Link \(catholic-link.org\)](#)

Selve oppgaven om kirkeåret finner dere i et eget dokument.

Tidebønn – Hva er egentlig det?

Som katolikk blir man som regel vant til å gå i kirken (til messen på søndager). For mange katolikker er det også vanlig å lære seg – og også bruke – en del bønner, blant annet Fader Vår, Hill deg, Maria, Ære være Faderen, med flere. Kanskje ber dere aftenbønn eller morgenbønn hjemme, kanskje bordbønn, eller dere gjorde det da du var mindre? Men, hva med tidebønn? Har du/dere bedt det før?

Først bør vi kanskje rett og slett se kjapt på **hva bønn egentlig er**. Ordet 'bønn' kommer jo fra verbet 'å be'. Hvis du ber noen om noe, da kommuniserer du med dem. Vi er vant til å tenke på dette ordet (verbet) som noe man ønsker andre skal gjøre, ordne eller skaffe oss. Vi kan be noen om en tjeneste, men vi kan også bare be dem lytte til oss. Å be til Gud er både å be Han om å lytte til oss, men det er også omvendt. Det er rett og slett en kommunikasjon med Gud. Hvis dere husker fra skapelseshistorien, så ønsket jo Gud å skape menneskene fordi han ønsket å være sammen med oss. Selv om vi og han ikke kan ha akkurat det samme forholdet som vi mennesker opprinnelig hadde i Edens hage til Gud, kan vi fremdeles søke ham i bønn. Da er det ikke slik at vi kun kan gjøre det når vi er i messen. Du kan be til Gud når du måtte ønske det. Dette er naturligvis din egen bønnetid med Gud. Det finnes også organiserte bønnetider.

Tidebønnene er en form for organisert bønn som har blitt bedt i Den katolske kirke i århundrer. I klostrene, der det er katolske, munk og nonner bes det slike bønner, men bønnene bes også av katolske prestere og av vanlige kirkegjengere (lekfolk). Denne formen for bønn har et eget oppsett. Det er ting som skal sies – og kan også synges – til faste steder. Det blir nesten som en mini-messe, men uten kommunion og mye kortere. En tidebønn kan ta rundt et kvarter (pluss/minus). Som regel samles man i en kirke eller et kapell. Det bør være noen som leder bønnen, men dette kan være vanlige folk (lekfolk). Hvis de som er med har gjort dette før, så kan man foreta seg noe som kalles vekselang, eller vekselbønn. Det foregår slik at de som sitter på den ene siden i kirken (la oss si i benkeradene på høyre side) begynner å be. Så overtar de som sitter på den andre siden (på venstre side), og snart er det tilbake igjen til de som sitter på den siden som begynte (høyre side). Slik kan man fortsette frem og tilbake. Når man ber slik i veksel, er det tekster fra Bibelen man bruker.

Nedenfor her ser du et oppsett til en slik tidebønn. Alle tidebønnene har fått navn. Matutin bes kl 2 på morgenen (natten...alt ettersom hva slags døgnforståelse dere har 😊), Laudes bes en eller annen gang på morgenen, Prim kl 7, Ters kl 9 på morgenen, sekst bes kl 12, non kl 15, vesper kl 17 eller 18 og kompletorium mellom kl 19 og 21 på kvelden. De er ikke så mange som står opp kl 2 for å be nå til dags, men i klostrene bes de fleste av disse tidebønnene.

Hvordan ser en tidebønn ut?

Hver tidebønn begynner med de innledende ordene «Herre, løs min tunge så min munn kan forkynne din pris.» og så «Gud, kom meg til hjelp. Herre vær snart til frelse.». «Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd. Som et var i opphavet så nå og alltid og i all evighet. Amen. Halleluja!»

Det er litt forskjell på oppsettet til hver tidebønn, men det er ofte en felles sang/salme etter innledningen. Så kommer det som regel noen davidssalmer (tekst fra Bibelen; fra Salmenes bok) – som da leses eller synges i veksel. Som du kanskje husker, er Bibelen delt inn i små vers. Det er disse versene som det blir vekslert på å lese mellom to grupper under tidebønnen. Helt i begynnelsen av denne vekselbønningen leser eller synger lederen et omkved. Det er et slags refreng som gjentas av alle når man er ferdig med vekselbønningen. Etter et par slike bolker med en eller flere slike omkved og bibelvers, leses ofte en tekst fra Bibelen. Så kommer en korte sang som ledes av en forsanger. Dette kalles et responsorium. Alle svarer/repeterer (eller *responderer*, derfor heter det responsorium) det forsangeren sang helt først i responsoriet. Så kommer nok et omkved og en del bibelvers som leses eller synges i veksel. Til slutt kan det være forbønner som sies/leses av en leder, etterfulgt av bønnen Fader Vår, og til slutt ber den som leder om Guds velsignelse over deltakerne. Mange steder avslutter man med en Mariasalme.

Kanskje vil dere prøve dere på en tidebønn? På denne nettsiden finner dere et oppsett for en vesper (hører for øvrig til uke II i påsketiden): [Tidebønnene – hvorfor og hvordan? | Legdominikaner](#). Her er også en fin ressurs: [Oblatmissionärerna \(oblates.se\)](#) På neste side foreslås de en forenklet utgave av en slik vesper. Her har vi f.eks. kun en davidssalme og ikke tre. Du vil etterhvert finne optak av denne forenklete vesperen, og kanskje andre tidebønner på nettsiden vår.

En forenklet vesper

Innledning

F (forsanger/leder): Herre, løs min tunge så min munn kan forkynne din pris. *(Sies. Brukes ikke alltid)*

Gud, kom meg til hjelp. *(Synges som regel)*

Alle (A): Herre, vær snar til frelse.

F (Alle bøyer seg og gjør korsets tegn): Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd.

A (Hodet opp igjen): Som det var i opphavet, så nå og alltid og i all evighet. Amen. Halleluja!

Salme

Her kan dere velge noe dere synes passer på kvelden og kanskje til tema dere akkurat har snakket om, men det er fint med som er litt rolig.

Nedenfor her ser dere noen forslag til salmer. Det ble laget en CD av noen Adoremussanger i 2014. CDen er tilgjengelig på St. Olav Bokhandel. Dere finner den også på Spotify hvis du søker på «Adoremus».

- *Fall til ro* (Adoremus # 118)
- *Above All* (Adoremus # 57)
- *Jeg løfter mine øyne opp til fjellene* (Adoremus # 189)
- *Kom, Hellig Ånd* (Adoremus # 207)
- *Canticle of the turning* (Adoremus # 86)

Davidssalme (vekselbønn/-sang)

Vær obs på stjernene (versene)! Der hvor det står en stjerne skal du telle to sekunder før du går videre. Der det ikke er noen stjerne går du bare rett på til neste melodi. Her overlapper den ene gruppen den andre. **Eksempel:** Gruppe 2 begynner før Gruppe en er helt ferdig med den siste tonen.

Omkvedet (synges kun én gang av forsanger først)

Til deg løf-ter jeg mi-ne øy - ne, du som tro - ner i
him - me - len.   —   *   —

Gruppe 1: Jeg løfter mine øyne til fjellene * hvorfra skal hjelpen komme?

Gruppe 2: Min hjelp kommer fra Herren, * han som skapte himmel og jord.

Gruppe 1: Din fot lar han ikke vakle, * han som vokter deg, sover ikke.

Gruppe 2: Nei, han som verner Israel, * hverken blunder eller sover.

Gruppe 1: Herren er din vokter. * Han er verge ved din høyre hånd.

Gruppe 2: Solen skader deg ikke om dagen, * månen ikke om natten.

Gruppe 1: Herren bevarer deg mot alle farer. * Herren bevarer din sjel.

Gruppe 2: Herren bevare din inngang og din utgang * fra nå av og til evig tid.

Gruppe 1 (Alle bøyer hodet): Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd

Gruppe 2 (Hodet opp igjen): Som det var i begynnelsen, så nå og alltid, og i all evighet. Amen.

Omkvedet («Til deg løfter jeg mine øyne ...») synges av alle igjen her.

Lesning

Velg: 1) Dagens lesning i tidebønnen for dagen. Den kan du også finne her: [Oblatmissionärerna \(oblates.se\)](http://Oblatmissionärerna(oblates.se)) .

2) Finn en annen passende lesning, eller 3) velg gjerne denne: Joh 3,16-21: [Bibelselskapet | Nettbibelen](http://Bibelselskapet|Nettbibelen)

Responsorium

F: Dette er han som elsker sine brødre, han som ber meget for folket.

A: Dette er han som elsker sine brødre, han som ber meget for folket.

F: Han viet sitt liv til tjeneste for sine brødre.

A: Han som ber meget for folket.

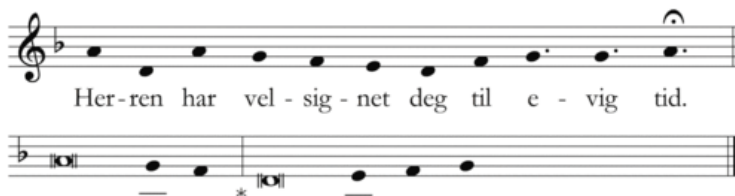
F (Alle bøyer hodet): Ære være Faderen og Sønnen og den Hellige Ånd.

A (Hodet opp igjen): Dette er han som elsker sine brødre, han som ber meget for folket.

Magnificat (Marias Lovsang)

Omkvedet (Husk at dette synges en gang først av forsanger, og så av alle til slutt etter alle versene.)

Gruppe 1: Min sjel lovpriser Herren, / min ånd fryder seg i Gud, min Frelser.

Gruppe 2: Min sjel lovpriser Herren, * min ånd fryder seg i Gud, min Frelser.

Gruppe 1: For han så til sin ringe tjenerinne, * fra nå av skal alle slekter prise meg salig.

Gruppe 2: Han, den mektige, har gjort store ting mot meg. * Hellig er hans navn.

Gruppe 1: Hans miskunn hviler fra slekt til slekt * over dem som frykter ham.

Gruppe 2: Storverk øvde han med sine armers kraft, * han spredte dem som huset høymodstanker.

Gruppe 1: Stormenn støtte han fra tronen, * og han opphøyde de ringe.

Gruppe 2: Sultne mettet han med gode gaver, * rikfolk ble sendt tomhendt bort.

Gruppe 1: Han tok seg av Israel, sin tjener, * og glemte ikke sin miskunn.

Gruppe 2: Den han hadde lovet våre fedre: * Evig miskunn mot Abraham og hans ætt.

Gruppe 1 (Alle bøyer hodet): Ære være Faderen og Sønnen * og den Hellige Ånd.

Gruppe 2 (Hodet opp igjen): Som det var i opphavet, så nå og alltid * og i all evighet. Amen.

Forbønner: Lag egne bønner og svar f.eks. «Herre, hør vår bønn», eller se på forslagene i tidenbønnen eller her:

[Oblatmissionärerna \(oblates.se\)](http://Oblatmissionärerna(oblates.se))

Fader vår – Alle ber sammen (Noen katolske bønner — Den katolske kirke)

Bønn: Se på forslagene i tidenbønnen eller her: [Oblatmissionärerna \(oblates.se\)](http://Oblatmissionärerna(oblates.se))

Velsignelse

L: Herren velsigne oss, bevare oss fra alt ondt og føre oss til det evige liv. **A:** Amen.

Mariahymne til slutt: Mange synger den over tusen år gamle salmen «**Salve Regina**» (Lov Herren # 553 [Salve Regina I \(LH553\) — Liturgisk ressursbank](http://Salve Regina I (LH553) — Liturgisk ressursbank)). «**Hør min bønn, Maria**» fra Adoremus er også veldig fint (Adoremus # 172). Du finner også denne på Spotify.